

เล่าเรื่องเมืองปัตตานี

วัน มะโรหบุตร (แปล)

แปลจาก HIKAYAT PATANI;
STORY OF PATANI

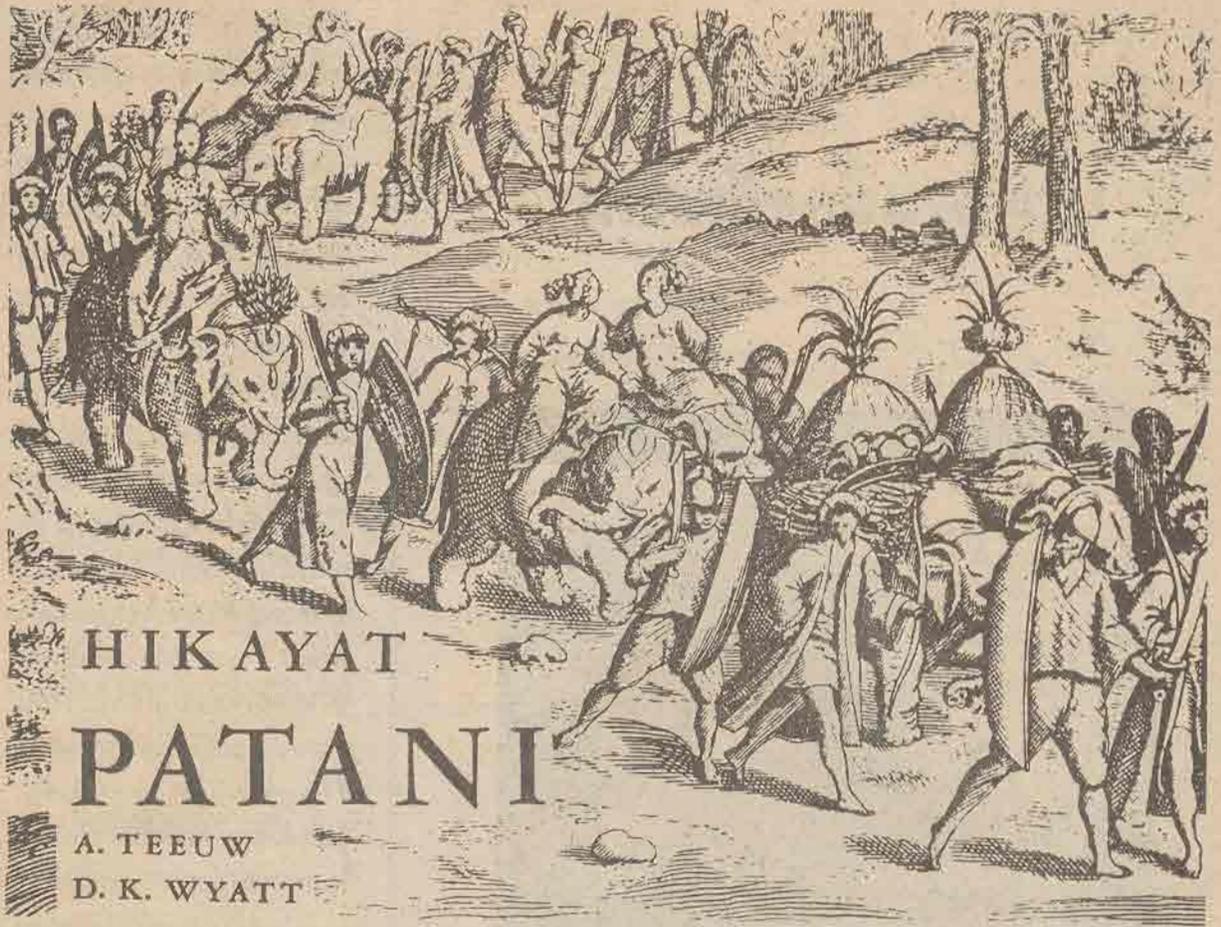
ของ A. TEEUW
และ D.K. WYATT

ต่อจากฉบับที่ ๒ ปีที่ ๕

ข่าวที่ยังดิเปอร์ตุวันจะจัดอภิเษก ดังชีวิต ที่บ้านตีมางันนั้น ก็แพร่หลายในเมืองปัตตานี คณะมุขมนตรีทั้งหลายก็กราบทูลพระเจ้าว่า “ขอเดชะ ข้าพระองค์ได้ทราบข่าวว่ายังดิเปอร์ตุวันจะไปทำการอภิเษกดังชีวิตที่บ้านตีมางัน ข้าพระองค์ทั้งหลายคิดว่า ถ้าชาวเมืองยะโฮร์ออกไปจากเมืองปัตตานีแล้ว พวกข้าพระองค์จะไม่ยอมให้กลับเข้ามาอีกพระเจ้าค่ะ” พระเจ้าจึงรับสั่งว่า “เรื่องนี้ท่านทั้งหลายจะคิดอย่างไรก็ตามสุดแต่ท่านเถิด เราขอแต่ชีวิตยังดิเปอร์ตุวันไว้ ผู้เดียวเท่านั้น” มุขมนตรีทั้งหลาย

ก็กราบทูลว่า “เมื่อเป็นที่ประสงค์ของพระองค์ ข้าพระองค์ขอรับปฏิบัติตามพระเจ้าค่ะ”

ขณะนั้นยังดิเปอร์ตุวันก็รับสั่งให้ประกาศแก่ชาวเมืองว่าให้ทุกคนเตรียมตัวเดินทางไปบ้านตีมางันทั้งหมด Datuk Bendahara Sakur จึงให้บอกแก่ข้าราชการทั้งหลายว่าอย่าให้ชาวเมืองปัตตานีเชื่อฟังยังดิเปอร์ตุวันเป็นอันขาด กงอนุญาตให้ Seri Tun กับพวกบางคนเท่านั้นที่ได้ไปได้ ทั้งนี้เพื่อไปสังเกตการณ์ ต่อมายังดิเปอร์ตุวันก็ยกไพร่พลเมืองยะโฮร์และอาเจฮ์ ออกจากเมืองปัตตานี ยังดิเปอร์ตุวันขึ้นขี่หลังช้างให้นางดังชีวิตนั่งคนละข้างกับพระองค์ เมื่อถึงบ้านตีมางันแล้ว ยังดิเปอร์ตุวันก็ลงจากหลังช้างงุมมือดังชีวิต พาเข้าไปนั่งพักผ่อนในพลับพลาท่ามกลางบรรดาไพร่พลยะโฮร์ทั้งหลายปรึกษาดังเรื่องจะทำพิธีอภิเษกดังชีวิต และมีชาวปัตตานีชื่อ Seri Setia และ Mahraja Setia ก็นั่งอยู่ด้วย ยังดิเปอร์ตุวันก็ตรัสถาม Seri Setia ว่า “ทำไมชาวเมืองปัตตานีจึงไม่มากับพวกเรา” Seri Setia ก็กราบทูลว่า “เวลานี้ชาวเมืองกำลังสับสนกับการจัดคนให้ฝ่าเมืองอยู่ เขาใจว่าพรุ่งนี้คงจะขึ้นมาหมดพระเจ้าค่ะ” ยังดิเปอร์ตุวันก็รับสั่งว่า “วันนี้ท่านจงกลับไปเมืองปัตตานีก่อน เราหวังว่าพรุ่งนี้คงจะมาที่นี่พร้อมกันทุกคน เพราะมะรินนี่เราก็จะเริ่มจัดงานแล้ว” Seri Setia ก็มารับคำและพากันกลับมาที่พัก ในคืนนั้นบรรดาคนปัตตานีที่ไปกับยังดิเปอร์ตุวันก็พากันหลบหนีกลับปัตตานีหมด

HIK AYAT PATANI

A. TEEUW
D. K. WYATT

แล้วก็ปิดประตูเมือง และวางปืนใหญ่เรียงรายไว้ตามช่องกำแพงเมืองโดยรอบ

เช้าวันรุ่งขึ้นชาวเมืองอนจะฮ์ก็พากันเข้ามากราบทูลยังดิเปอร์ตุวันว่า "บัดนี้ชาวเมืองปัตตานีที่ตามเสด็จมาบ้านติมางันนั้นได้พากันหลบหนี กลับไปปัตตานีหมดแล้ว" ยังดิเปอร์ตุวันได้ทราบก็โกรธมาก ครั้นเห็นว่าพิธีอภิเษกทำกำหนดไว้ นั้นจะดำเนินต่อไปอีกไม่ได้แล้ว พระองค์จึงสั่งไพร่พลให้ออกเดินทางกลับไปยะโฮร์ต่อไป ยังดิเปอร์ตุวันขึ้นหลังช้างคู่กับดั่งซิริต ออกเดินทางมาจนถึงแหลมปัตตานีก็หยุดไพร่พลสั่งให้ชาวอนจะฮ์คนหนึ่งให้เข้าไปฟังข่าวภายในเมือง

ปัตตานี ชาวอนจะฮ์จึงข้ามฟากมา ยังเกาะเซะ เห็นว่าประตูเมืองปิด และมีปืนใหญ่วางเรียงรายไว้ตลอด ก็รีบกลับไปเผ่ายังดิเปอร์ตุวันกราบทูลความให้ทรงทราบ ยังดิเปอร์ตุวันก็ส่งไพร่พลออกเดินทางต่อไปยังบ้าน ปาไซร์ (Pasar) ชาวเมืองปัตตานีก็ออกจากเมืองตามหลังพวกยะโฮร์ และฆ่าชาวยะโฮร์ไปตลอดทาง ทำให้ชาวยะโฮร์ถูกฆาตคายไปหลายคน เมื่อคณะยังดิเปอร์ตุวันไปถึง Pasar Bandaraja ชาวเมืองปัตตานีจึงถอยกลับ ยังดิเปอร์ตุวันก็เดินทางต่อไปจนถึงบ้าน Tabih ก็ให้หยุดพักพลที่นั่น พระองค์เสด็จลงจากหลังช้างและเดินไปนั่งใต้ต้นชมพูต้นหนึ่ง ให้ดั่งซิริตนั่งข้าง ๆ ครัวหนึ่งโดยไม่ทราบเหตุผลใด

พระองค์ก็ชักกริชออกจากฝักแทงที่ท้องดั่งซิริต และดั่งซิริตก็ล้มลงสิ้นชีวิตที่ได้ค้นชมพูนั้นเอง เมื่อดั่งซิริตตายแล้วยังดิเปอร์ตุวันก็สั่งให้คนชุดหลุมที่เชิงเขา Tabih เอาศพดั่งซิริตไปฝังไว้ที่เชิงเขานั้น เสร็จแล้วจึงส่งไพร่พลออกเดินทางต่อไปจนถึง เมืองสาย

ฝ่ายพระเจ้าก็ส่งคนเดินทางไปยังเมืองสาย ให้แจ้งแก่ Bendahara เมืองสายให้จัดเรือสองลำมอบแก่ยังดิเปอร์ตุวันสำหรับบรรทุกคนของยังดิเปอร์ตุวันกลับไปยังเมืองยะโฮร์ด้วย ส่วนมารดาของดิเปอร์ตุวันนั้นยังคงอยู่ที่ปัตตานี เพราะยังดิเปอร์ตุวันไม่อาจจะเข้ามาบรรมารดากลับได้.

ต่อมาพระเจ้าจึงปรึกษากับบรรดาขุนนางว่าจะให้คนนำมารดาของยังดิเปอร์ดูวันไปส่งยังเมืองยะโฮร์ บรรดาขุนนางไม่มีผู้ใดจะรับอาสาจะไปส่งได้ พระเจ้าจึงรับสั่งให้คนไปเชิญ Raja Lela จากบ้านคอกกระบือ (Kandang Kerbau) มาเข้าเฝ้า อัน Raja Lela นี้เดิมเป็นชาวเมืองมานังกาเบา (Manang Kabau) และได้อยู่ที่เมืองปัตตานีมานาน มีบุตรหลายคน ซึ่งเป็นคนดีทั้งนั้น เมื่อ Raja Lela มาเข้าเฝ้าพระเจ้า พระองค์จึงรับสั่งว่า “ที่เราไปเชิญ Raja Lela มานี้ก็อยากจะให้ท่านช่วยพามารดาของยังดิเปอร์ดูวันไปส่งที่เมืองยะโฮร์ เชื่อว่า Raja Lela คงจะรับภาระนี้ได้” - Raja Lela ก็กราบทูลว่า “อันข้าพระองค์นี้เป็นของพระองค์ เมื่อพระองค์ให้ทำสิ่งใด ข้าพระองค์ก็ต้องรับปฏิบัติเสมอ” พระเจ้าได้ฟังกราบทูลก็มีความยินดีจึงสั่งให้นำเสื้อผ้ามาพระราชทานแก่ Raja Lela เป็นรางวัล ครั้นแล้วก็รับสั่งแก่ลักษณะมะนาให้เตรียมเรือสำหรับ Raja Lela เดินทางพร้อมด้วยเสบียงอาหารและเครื่องใช้สอยทุกอย่างไว้ด้วย Raja Lela จึงลากลับไปและคัดเลือกเอาลูกหลานที่ไว้ใจได้สี่สิบคน สำหรับติดตามไปยังเมืองยะโฮร์ เมื่อได้คนติดตามไว้ครบแล้วก็พามาเข้าเฝ้าพระเจ้า พระเจ้าจึงกล่าวแก่ Raja Lela ว่า “เราขอให้ห้องคือสละฮ์ช่วยให้ท่านเดินทางไปโดยปลอดภัยทุกคน” บรรดาขุนนางทั้งหลายก็พากันกล่าว Daulat TuanKu หรือว่า Raja Lela ก็กราบทูลว่า “ด้วยพระบารมีแห่งพระองค์ ข้าพระองค์

หวังว่า จะสามารถปฏิบัติกิจของพระองค์ครั้งนี้ได้สำเร็จสมตามพระราชประสงค์พระเจ้าค่ะ” พระเจ้าก็รับสั่งถาม Raja Lela ว่า “ลูกหลานที่ท่านจะพาไปครั้งมีกี่คน” Raja Lela จึงกราบทูลว่า “ทั้งหมดสี่สิบคนพระเจ้าค่ะ” พระเจ้าจึงสั่งให้คนเอาเสื้อผ้ามาพระราชทานเป็นรางวัลแก่คนของ Raja Lela คนละสำหรับทุกคน ขณะนั้นเจ้าหน้าที่ก็นำมารดาของยังดิเปอร์ดูวันมาลงเรือ พระเจ้าตรัสสั่งให้ Raja Lela ให้ความอารักขาแก่มารดาของยังดิเปอร์ดูวันเป็นอย่างดี อย่าให้อนาทรร้อนใจเป็นอันขาด Raja Lela ก็ถวายบังคม นำลูกหลานลงเรือ และลอยเรือออกไปในวันนั้น

ภายในไม่กี่วัน Raja Lela กับพวกก็มาถึงปากน้ำเมืองยะโฮร์ เมื่อเจ้าหน้าที่เมืองยะโฮร์ลงมาตรวจเรือ คนของ Raja Lela ก็แจ้งให้ทราบ ว่า “เราทั้งหมดนี้มาจากเมืองปัตตานี ได้นำมารดาของยังดิเปอร์ดูวันมาส่งยังเมืองนี้” เจ้าหน้าที่เมืองยะโฮร์ได้ทราบก็เข้ามาไปแจ้งแก่ลักษณะมะนา ลักษณะมะนาก็รีบเข้าไปเฝ้ายังดิเปอร์ดูวันที่ยังดิเปอร์ดูวันได้ทราบก็มีความยินดี รับสั่งว่า “พวกรุ่งนี้จงออกไปรับมารดาของเราขึ้นมา” เช้าวันรุ่งขึ้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายเมืองยะโฮร์ก็พากันลงเรือออกไปรับมารดาของยังดิเปอร์ดูวัน เมื่อนำขึ้นฝั่งแล้วก็จัดกระบวนแห่มารดาของยังดิเปอร์ดูวันเข้าไปในวังซึ่ง Raja Lela ขณะก็เชิญพระราชสารของพระเจ้าตามขบวนแห่เข้าไปในวังพร้อมกัน เมื่อถึงแล้วก็นำพระราชสารเข้าถวายแก่ยังดิเปอร์ดูวัน ขณะนั้นลักษณะมะนายะโฮร์ก็

เข้าไปทักทายปราศรัยกับ Raja Lela ว่า “ท่านเดินทางจากปัตตานีมาถึงยะโฮร์นี้เป็นเวลาที่วัน” Raja Lela ตอบว่า “ข้าพเจ้าเดินทางจากปัตตานีมาที่นี่เป็นเวลาสิบสามวัน” ลักษณะมะนาดามอีกว่า “เวลานี้เมืองปัตตานีเป็นอย่างไรบ้าง?” Raja Lela ตอบว่า “เวลานี้เมืองปัตตานีก็ปกติดี พวกข้าราชการบริหารทั้งปวงก็มีความสุขกันทุกคน อาหารการกินก็สมบูรณ์ทุกอย่าง” เมื่อได้ถามกันพอสมควรแล้ว ก็พาพรรคพวกกลับลงเรือของตน

ระหว่างที่ Raja Lela อยู่ที่ยะโฮร์ได้สองวัน Raja Lela ได้เข้าไปทำความรู้จักกับคนในวังยังดิเปอร์ดูวัน คนหนึ่งชื่อว่า Encik Bayani วันหนึ่ง Raja Lela ได้เชิญ Encik Bayani มาลงเรือของตน เมื่อ Encik Bayani มาที่เรือ Raja Lela Raja Lela ก็กล่าว ว่า “ที่ข้าพเจ้าเชิญท่านมาวันนี้ก็เพราะข้าพเจ้าอยากจะผูกไมตรีเป็นมิตรกับท่าน เพราะข้าพเจ้าเป็นคนต่างถิ่นต่างเมืองไม่รู้จักมักจี่กับใครเลย แม้มีเหตุเดือดร้อนประการใด เช่นเกิดป่วยไข้เป็นต้น ก็ไม่สามารถจะพึ่งพาใครได้ อีกประการหนึ่งอันขนบธรรมเนียมของชาวเมืองนี้ ข้าพเจ้าก็ไม่ทราบดี ดังนั้นหากข้าพเจ้าได้ทำการอะไรผิดพลาดไปบ้างแล้ว ก็ขอท่านได้กรุณาให้อภัยแนะนำ และดักเตือนแก่ข้าพเจ้าด้วยจะเป็นพระคุณมาก” Encik Bayani ได้ฟังก็หัวเราะและตอบว่า “ท่านช่างถ่อมตัวเกินไปแล้ว อันคนปัตตานีกับคนยะโฮร์นี้ไม่ผิดแปลกแตกต่างกันอย่างไรเลย” Raja Lela กล่าวอีกว่า

Dr. A. TEEUW ผู้เขียน

ทะยิวัน มะโรทบุตร ผู้แปล

Encik Bayani เห็นกิริยาของ Raja Lela ก็กล่าวขึ้นว่า “ท่านนี้แม่ ในขณะที่อาบน้ำก็ยังไม่ยอมปล่อย กริชหลุดจากมือเลย” Raja Lela ก็ตอบไปว่า “ท่านก็รู้อยู่แล้วว่า ข้าพเจ้านี้เป็นทหารของเจ้าเมือง ปัตตานี ขณะอยู่บนบกก็ย่อมมี ศัสตราวุธรอบข้าง แม้จะอยู่ในน้ำก็ ต้องมีศัสตราวุธเช่นกัน คนที่เป็น ทหารนั้นสมควรหรือที่จะปล่อยให้ ตัวตายโดยไม่มีอาวุธอยู่ในมือ”

ไม่กี่วันต่อมา Encik Bayani ก็ลงมาที่เรืออีก และกล่าวแก่ Raja Lela ว่า “ในวันพรุ่งนี้ยังดิ- เปรอร์ตุวันขอเชิญท่านเข้าเฝ้าในวัง เพื่อจะขอกริชของท่าน” Raja Lela ก็กล่าวขอบคุณ Encik Bayani แล้ว Encik Bayani ก็ขึ้นบกกลับไป Raja Lela จึงเรียกลูกหลานมาประชุมและ บอกแก่ลูกหลานเหล่านั้นว่า

“จริงอยู่คนปัตตานีกับคนยะโฮร์ นั้นเหมือนกันแต่ขนบธรรมเนียม บางอย่างอาจจะแตกต่างกัน” ครั้น แล้ว Raja Lela ก็นำเอาผ้า Puchuk Parih panjang bersirat หนึ่งผืน กับ หอกมีปลอกเล่มหนึ่งให้แก่ Encik Bayani ซึ่ง Encik Bayani ก็กล่าวขอบ คุนและว่า “ท่านนี้ต้องลำบาก เปลา ๆ” Raja Lela ก็ว่า “ไม่เป็นไร ข้าพเจ้าขอมอบของสองสิ่งนี้แก่ ท่านเป็นเครื่องหมายแห่งมิตรภาพ ของเราด้วย” แล้ว Encik Bayani ก็ขอ ลากลับไป หลังจากนั้น Encik Bayani ก็มาเยี่ยม Raja Lela เสมอ

วันหนึ่ง Raja Lela ลงอาบน้ำ ในคลอง ขณะที่อาบน้ำอยู่นั้นมือ ขวาของ Raja Lela ก็ยังถือกริชอยู่ ไม่ยอมวาง เมื่อจะถอดตัว Raja Lela ก็เปลี่ยนกริชจากมือขวาไปมือซ้าย

“พรุ่งนี้ยังดิเปรอร์ตุวันเขาจะขอกริช ของเรา พรุ่งนี้เวลาเช้าเฝ้า เจ้าจะ ต้องถือกริช Pendua ทุกคน และถ้า เรามองหน้าพวกเจ้า พวกเจ้าก็จง จ้องดูตาของเราทุกคน จงอย่าลืม” พวกลูกหลานก็ถามว่า “นอกจาก นั้นจะให้พวกเราทำอะไรอีก” Raja Lela ก็ตอบว่า “จงทำตามที่เรา สั่งเท่านั้น ไม่ต้องทำอะไรอีก”

วันรุ่งขึ้นคนใช้ของยังดิ- เปรอร์ตุวันก็ลงมาเชิญ Raja Lela ให้ เข้าไปเฝ้ายังดิเปรอร์ตุวัน Raja Lela ก็พาพรรคพวกทั้งสี่สิบคนเข้าเฝ้า ยังดิเปรอร์ตุวันและพวกลูกหลาน ต่างก็ถือกริช Pandua ตามที่ Raja Lela สั่ง ขณะนั้นบรรดาข้าราชการ ฝ่ายยะโฮร์ก็เข้าเฝ้าอยู่พร้อมกัน Raja Lela และลูกหลานลงนั่งถวาย บังคมยังดิเปรอร์ตุวัน ขณะนั้น เลียง Bentara ก็กล่าวขึ้นว่า “Raja

